بەهشتەکی خەمەشی.. سامانی وەستا بەکر

ەنگە بەشەکی زەر لەخوەنەر، بەخوەننەوەی ناونیشانەکە خەیاڵی بە بابەتەکی ئاینی یان کەشەیەکی خەزانی یان وەاتیکی دیکتاتەر….هتد بچە، کەمەن یان دەگمەنن ئەوانەی بەخوەنەوەی ئەم ناونیشانە خەیاڵیان بە دیموکراتیترین و پەشژکەوتووترینی وەاتانی جیهان بچە.

ئەم وتارە ەوو لەو گەنج و خەزان و هاونیشتمانیانەیە کە بە خەون و بەخەیاڵی ژیانەکی شایستەترەوە زەد، خاک، خەزان، هاوە، هاوبیر، هاوزمان، یاد و یادگارییەکانیان بەجێئەهێن، ەوو لە خاکەک کە خاکی خەی نییە، ەوو لە کلتورەک کە هینی ئەو نییە، ەوو لە زمانەک کە هی دایکی نییە، ەوو لە خەکەک کە هاووەاتی ئەو نییە، ەوو لە ژیانەک کە ئازارشکەنی ژانی ئەو نییە، ەوو لە خەونەک کە لەو نییە.

تەبینی// ناوەرەکی ئەم بابەتە ئەوە ناگەیەنە کە ولاتانی جیهانی سەیەم و دیکتاتەر و ەژهەاتی بەهەشتی سپی و پە تام چەژ و شوەنی خوشگوزەرانییە بە مرەڤ بەگشتی یان لایەنی کەم بە هاوەاتیانی خودی وەاتەکان، نەخەر… ئەگەر لەو وەاتانەیا ەز لە مرەڤ بوون، لە ئازادی و یەکسانی بگیرایە، لایەنی کەمی دیموکراسی وەک واتا ەاستەقینەکی خەی جەبجەبکرایە ئەوا نوسینی بابەتەکی لەم جەرە بوونی نەئەبوو، یان بەواتایەکیتر خەکانەک نەئەبوون لە باشترین سیستمی بەیوەبردن و ترەپکی دیموکراتیا هەست بەنامە بوون و جیاکاریبکەن. بەکورتی ناوەرەکی ئەم بابەتە تەنها و تەنها هەدانەوە و خستەووی لایەنی شاراوەو باسنەکراوی ناو بەهەشتەکەی ەژئاوایە، لایەنە جوانەکان دیارن و پەویست بە باسکردن ناکات.

بەهەشتەک پە لەەنگ و بە تام و بەن:

- لە بەهەشتی خەمەشیا، کەی ەنگەکان جوان دەرکەون و ەزیان لەئەگیرە تەنها ەنگی پەستی مرەڤ نەبە.
- لە بەهەشتی خەمەشیا، ماف هیە، ئەرک هیە، دەنگ هەیە، ەنگ هەیە، بوون هەیە، بەام تە نیت.
- لە بەهەشتی خەمەشیا، نان هەیە، ئاو هەیە، سامان هەیە، ناسنامە و وەاتینامەت هەیە، بەام پەناسەت نییە.

- لە بەهەشتی خەمەشیا، ئازادی دەربەین، نوسین، خەپیشانان، ەخنەگرتن هەیە بەام بوونت نیە.
- لە بەهەشتی خەمەشیا، پاکی، بەگەردی، ملکەچی یاساکانی، ەز لە کتور و نەریتەکان ئەگری و بە تاوانی کەچی بەگشتی و وەک خەکانی بەگانە هەرتاوانباری، یان هەو ئەیرە زەرەک لە هەە و تاوانەکان بەملی بەگانەکانا هەبواسرە، بە نمونە لە ئەستایا لە وەاتەکی وەک سوید ەژەی کوشتن و شەی گرووپە مافیاکان بەژەیەکی بەرچاو بەرزبەتەو ، لە مەدیای ئەو وەاتەیا هەوەک هەیە کە کە ئەم تاوانانە بە بابای خەکی بەگانەیا دادورن ئەمە لەکاتەکا کلتوری گروپە دژ بەیەکەکان بەتایبەتی "ماتەرسکیل" سوارەکان لە سویدا مەژوویەکی کەنی هەیە.
- لە بەهەشتی خەمەشیا، پەش ئەوەی لەدایکبی لەوەی، کاتە لەسەر خاکی وەاتەکەش لەدایک ئەبی و ئەبەت خاوەن ماەیبت، کەچی هەر کەچبەر و بەگانە ناسنامەتە تا ژیانئاوایی.

پەداویستی ژیان و خودی ژیان:

- لە بەهەشتی خەمەشیا، کەی پەویستیەکانی ژیانەکی شایستە بوونی هەیە بەام خودی ژیان بوونی نیە. ژیان بریتی نییە لە پەدوایستییەکانی ەژانە، لە سامان و مەکداری، لە کارەبای ٢٤ کاتژمەری و ئاوی بەردەوام و خاوەن، لە ئەتەمبەلی گرانبەها…هتد بەکو ئەمانە هاوکارن بە ژیانەکی خەشتر، وە نیوەکەی تری ژیان کە گرنگترین بەشی ژیانە "پەیوەندییە کەمەایەتتیەکان و هاوەییەتی، بوونی دەست و خزماییەتی….هتدە. لە بەهەشتی ەژئاوایا لاوازی پەیوەندییە کەمەایەتییەکان لە ئاستەکایە کە مرەڤەکان بەتایبەتی خەکانی بەگانە زەربەی کات لەبیرکردن و تامەزرەبوونی پەیوەندییە کەمەلایەتییەکانا هەست بەچەژی بەشە تەواوکەرەکەی ژیان ناکەن کە خەی لە خزمەتگوزاری و ئاسایش و سامان و ئاو کارەبا….هتد ئەبینەتەو.
- لە بەهەشتی خەمەشیا، مناەکان هەموو مافەکیان بە دابینکراوە، پارکی یاری و باشترین فەرگە و چالاکی جەراوجەر بەام هەستی خاوەندارەتیان کپ کراوە، واتە مناەک کە نەوەی دایک و باوکەکی کەچبەرن بەردەوام بەنازناوی "بەگانە، سەر ەش، خەکانی ئەو دیوو سنور، هاتووەکان…." هەستەکانی

دەمزرد ئەکرێتەوە سەرەنجام هەستی خاوەندارێتی و خاوەن خاک و ئاڵا و نیشتمان لەدەستدەیا.

کارو ژیان:

- لە بەهەشتی خۆمەشیا، مرۆڤەکان بەکرێگیراوی کەمپانیاکانن و بە خولەک و کاتژمێر مامەڵەیان لەگەڵدا ئەکرێ، واتە مرۆڤەکان بەرامبەر ئەو کاتەی کە لەکارایە پاداشت وەردەگرێ. ئەگەرچی ئەمە بەیاسا ڕێکخراوەو کەس مافی نافەوتە ئەگەر کارەکەی کاری یاسای "سپی" بێت واتە مانگانە باج بات و بەنهێنی کاری "ڕەش" نەکات. نابێ ئەوەش باس نەکرێ کە لەکاتی نەخۆشی و خود یان منداڵ و کەسێ نزیکەکانا ئەکرێ بەماوەیەکی دیاریکراو نەچی بۆ کارو بەشی زۆری موچەکەش وەرگری، بەڵام ئەمانە ناتوانێ ئەوە بشارێتەوە کە کەمپانیاکان مرۆڤەکان وەک ئامێرەکان ئەبینن نەک مرۆڤ، بۆ نمونە لە ساڵێکا تەنها ٥ هەفتە پشوو هەیە بەناو خاوەنکار بەگوێرەی بەرژەوەندی کار و کەمپانیاکەی خۆی کاتی پشووی ساڵانە قبوڵ "گیرا" ئەکا.

بوون:

- لە بەهەشتی خۆمەشیا، تۆ خۆت بوونت نیە، بەڵکو ئەوەی کە هەتە بوونی هەیە، ئەگەرنا تۆ تەنها ژمارەی. لە وڵاتانی ڕێژئاوا سیستەمەکە بەجۆرێک ڕێکخراوەو کارەکا، ئەگەر کەی تەمەن کەی ئەرکەکانی سەرشان بەبۆ دواکەوتن و کەموکوڕییەک جێبەجێ بکەیت و تەنانەت بۆ یەکجاریش کرێی خانوو یان هەر پسوڵەیەکیتر دوانەخەیت و لەکاتی خۆیا یان زۆر پێش کاتی خۆشی بیگەیەنیتە دەست لایەنی پەیوەندیدار، کەچی هەرنابێتە هەکارێک یان ڕێگر لەوەی کە ئەگەر بەهەر هەکارێکبێت نەتوانی کرێیەک یان پسوڵەیەک نەیەیت یان تەنانەت دوایبخەیت یان بیربچێ و چاوپێشیت لێبکرێ، بەڵکو ڕاستەوخۆ ڕووبەڕووی لێپرسینەوە و ناو ڕەش بوون ئەبیت "هەبێتە دوای ئاگادارکردنەوە"، ئەمەش یەک واتا ئەگەیەنێ کە مرۆڤەکان لەناو جۆرە سیستەمێکی وەهایا تەنها ژمارەن و یان ڕوونتر بڵێین ئەوەی کە ئەیکەن و کە هەیانە بوونی هەیە لەنێو سیستەمەکەیا ئەگەرنا تۆ خۆت دیارنیت، هەبێتە ئەمە بە کەی خۆکەکەیە نەک تەنها بگانە و کەچبەرکان.

یاسا و بەها کەمایەتییەکان:

- لە بەهەشتی خەمەشیا، ئەوەی ەزی لەئەگیرە یاسایە، کە ئەمەش کارەکی باش و پەزەتیڤە، بەام نابە ببەتە هەکارەک کە جەی کەی بەهاکانیی تری کەمەگە بگرەتەوانە. ئەوەی کە ەگرە لە ەژئاوا کە تاوانەکان کەمتربن یان خەکی دەست بە شتە نەبا کە هی خەی نیە، یان هیچ شتەک نەبات پەس ئەوەی پارەکەی بات ئەگەر شوەنەکە چەیش بەت و درگاکانیش کراوەبن ئەوە ەزگرتن نییە لە بەهاکان هەندەی ەزگرتنە لە یاسا چونکە یاساکان بەجەرەک وورد داەژراون کە بەرامبەر هەر تاوانەک سزایەک دایریکراوە و ەزگاربوون لەهەە بوونی نیە بەبە سزا، واتە ئەگەر خەکی دەنیابن کە کەمپانیایەک کەی کامەراکان ئەکوژەنەتەوە و کارمەندەکانیش هیچ کاردانەوەیەکیان نابە و دوورئەبن لە سزا ئەوا ەژەی دزی بە سەرو نیوە زیائەکا، ئەمەش بەپەی دواین توەژینەوە کەلەسەر بوون و نەبوونی یاسا و کامەرای چاودەری کراوە، هەکارەکەشی بە ئەوە ئەگەنرەتەوانە کە لە پەروەردەی کەمەگەیا هەندەی گرنگی و باسی یاسا و سزا ئەکرە زەر لەوە کەمتر گرنگی و باس لە بەهاکانی تر ئەکرەن. سەرەنجام مرەڤەکان گەشتوونەتە ئەو دەرەنجامەی کە یاسا کەی کایەکانی ژیانی گرتەتەوە و ئەیانپارەز. بەلام پرسیارە گرنگەکەی ئەو توەژینەوەیە ئەوەبوو، ئاخە لە نەبوونی یاسا و ەساکانا ەژەی تاوان چەن زیابکات و چەن کاتی پەویستبە تا کەمەگە لەبری یاسا و لەبەر ەزگرتن لەبەهاکان لەتاوان دوور ئەکەونەوانە؟
ئەمە لە ەژهەات بەگشتی وە بەتایبەتیش لە کوردستان جیاوازترە و تا ئەستاش ەزی دراوسە، هاوپەە، هاوشار، هاوەاتی، هاوەییەتی…هتد ماون. ەز زیاتر لە خەت و بوونت وەک هاوەاتی ئەگیرە بەپەچەوانەی ەژئاواوە کە هەندەی ەز بە یاسا هەیە و ەز لە یاسا ئەگیرە، کەمتر ەز لە خود ئەگیرە! ئەگەر بازاەی دراو یان دەستگەە و ئەو خەکانە بەنمونە وەرگرین کە لەسەر شەستەکان پارەیەکی زەریان لەسەر مەزەکانیان داناوە کەمترین ەووداوی دزی یان پەلاماردان و دەستبەسەراگرتن ەوویاوە لەکاتەکا سالانی پەشوو نەکامەرای چاودەری هەبوو نە یاسا و ەساکانیش بەهەند وەرگیران.

کارەکتەر و کەسایەتی:

- لە بەهەشتی خەمەشیا، دروستکردنی کارەکتەر و کەسایەتی زەر ئاسان نییە، لەوەش قورستر ئەوەیە کە بتوانی کاریگەری لەسەر گەانکارییەکان دابنەی ئەگەر کارەکتەری سیاسی باڵا یان مەدیاکارەکی زەر ناسراو نەبی، واتە کەسەکان کەمتر دەرەکەون و کەمتریش ئەبنە سیمبول یان کاریزما، ئەمە وەای ئەوەی کە هیچ کاریزما و خەلکەکی ناسراو ناتوانەت بەشداری گەانکارییەکان بکات و بەچوونەکانی بەهەند وەرناگیرە ئەگەر لەدەرەوەی بازنەی بەیوەبردن و بەیاردانابە، کە بەندە وەک خەم ئەمە بەکارە گونجاو و ەگە استەکە ئەبینم بەراورد بەوەی لەمە خەمان هەیە کە ئەگەر کارەکتەرەکی چالاک بیت ئەتوانی بەشداری گەانکارییەکانبی.

سامان و باری دەروونی:

- لە بەهەشتی خەمەشیا، پارەیەکی زەر هەیە بەام زەرترین خەکوشتنیش هەیە بەراورد بە ەژهەات، کە ئەمەش ئەوە ئەگەیەنە بوونی سامانی زەر خەشگوزەرانی ناهەنە، بەکو خەشگوزەرانی سەرچاوەکانی زەرن و ئەکرە سامان تەواوکەری یەکەک لە سەرچاوەکانی پەکهەنەری خەشگوزەرانی بەت.
- لە بەهەشتی خەمەشیا، خزمەتگوزارییەکان بەردەست و ئامادەن، شەقام، ئاو، کارەبا، فەرگەی خەایی، چارەسەر و نەخەشخانەی بە بەرامبەر، بیمەی کەمەایەتی، خانەی منا و نەوجەوانی بە دایک و باوک یان دوورخراوە، خانەی خەوەتگەی پیری، مووچەی مانگانە و کرەی خانوو بە خەکانی بەکار یان پەکەوتەو و کەمئەندام، بەام زەرترین ەژەی خەمەکی "کەئابە"ش هەر لەرەیە، بەواتای ئەوەی کە بوونی خزمەتگوزاری بەبە تەکەی کەمەایەتی و پەیوەندی تاکەکان ناتوانە خەشگوزەرانی و کەیف و ئاسودەی بەخشبە.

دووەووی لە جەبجەگرتنی یاسا:

- لە بەهەشتی خەمەشیا، سووتانی هەموو ئاایەک ئەچەتە چوارچەوەی ئازادی ادبەینەو جگە لە ئاای پەلکەزەینەی هاوەگەزخوازەکان نەبەت، ئەمە لە کاتەکا تەنانەت سوتاندنی قورئان و ئنجیل و تەوراتیش ەپەیراوە کە ئەمەش دوو ەوویەکی ئاشکرایە لەکاتەکا سووتانی کەی ئاکان و پەرتووکە

ئایینییەکان ەگەپیراوبەت بەلام سوتان و دەاندنی ئاەای هاوەگەزبا و هاوەگەزخوازەکان بچەتە چوارچیوەی سوکایەتی و پەشەلکردنی ئازادی کەسەتییەوە.

- لە بەهەشتی خەمەشیا، پەناخوازان و هەهاتوانی دەستی جەنگ و دیکتاتەر بەتایبەتی خەکانی ەژهەاتی ناوین، ئاسیا، ئەفریقا ئەمریکای لاتین ئەخرەنە ژەر پەستان و پەپی فەربوونی زمان، کارکردن، گەان بەدوای خانوو و دەزینەوەی شوەنی نیشتەجە بوون، پرسیارکردن لە ابردوو و خەناساندن و خەساغکردنەوە، چاودەری ەفتار و بەشداری کردن لە شەوازی پەروەردەی منا…. هتد، کەچی ئەمە خوا پەیاوەکانی ئەکرانیا ناگرەتەوە، بە میوانە خاوەنماەکانی ئەکرانیا هەکارەکانی گەیاندن، نەخەشخانە، خانووبەرە، گەشتکردن، ئامەرەکانی پەیوەندی و ئامەرەکانی…هتد هەمووی بە خەاییە ئەمە وەرای ئەوەی منا و گەنجی ئەکرانیا بەبە سە و دوو ئەخرەنە باشترین فەرگە. ئەوەی پەویستە بە ژیانکردن بە هاتووەیەکی ئەکرانی بەردەستە و بگرە ئەو پەشاک و جانتا و پەاوەی ئەوان بەکاریئەهەنن تەنانەت بە خەکانی وەاتانی خانەخوەش دابینکردنی ئاسان نییە ئەمەش دیاسانەوە دووەووی جیاکاری و پلەبەندی مرەڤایەتی لای ولاتانی ەژئاوا ئەسەلمەنە کە چەن جیاوازی لە نەوان هەهاتوویەکی دەستی جەنگی وەاتانی نائەوروپی و ئەوروپیا ئەکەن ئەمە وەای ئەوەی خەکانی نا ئەوروپی ئەگەر کەی ەژ و ساەکانی تەمەنی لەو وەاتە بەسەر بەرە هەر نازناوی بەگانەی لەنابەی و هەمیشە هەر پەی ئەوترە خەکی بەگانە.

ئەم هەیرە ئاو زیاتر ئەکەشی بەام ئەکرە ئەوەی لەسەرەوە باسکراوە بەسبەت یان لایەنی کەم بەشی ئەوە بەرچاو ەوونی بە کەسەک تیابە کە خەو بە بەهەشتتەکی خەیاییەوە ئەبینە و زەد و خەشەویستانی خەی بەجەئەهەە.

هەبەتە بابەتەکە ەژییە واتە مەرج نییە هەموو ئەو خاەانەی باسکراون لە کەی وەاتانی ەژئاوا و کەسایەتییەکان وەک یەکبەت، بەواتای ئەوەی ئەکرە لە کەسەکەوە بە کەسەکیتر جیاوازتر و لە شوەنەک زەر و لە لایەکیتریش کەمتر.

بەکورتی گەینەوەی ئازار بە ئازارەکیتر چارەسەر نییە، لەسەر خاک و زەدی خەت خزمەتگوزاری و هەموو مافەکت نییە، لەسەر خاکی بەگانەش

هەستی نامەی و غوربەت و تەنیای تەنگت پێهەڵچنێ، هەوو لێ ژیانێک کە ئازارشکێنی کەی ژانکان نییە، هەوو لێ خەونێک کە لەوێش پێ نییە.

سامانی وەستا بەکر
٢٠٢٣-٣-١٢
سوید-ستۆکهۆم